

การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
มัธยมศึกษาในอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอปง
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY OF SECONDARY SCHOOLS IN PONG DISTRICT, PHAYAO
PROVINCE, UNDER THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 36

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอปาง
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ของ สรวิสิทธิ์ ดอนมูล

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. ฉลอง ชาตฐประชีวิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอ ปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	สรวิรัชต์ ดอนมูล, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ
คำสำคัญ:	การบริหารสถานศึกษา, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัย หัวข้อ การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา
อำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริ
หารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 80 คน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36 โดยภาพรวม พบว่า
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สูงสุด ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์
การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา ด้านการบริหารจัดการศึกษา รองลงมา
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และน้อยสุด ด้านพัฒนา
บุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ 2) จากการศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36
พบว่า ด้านการบริหารจัดการศึกษสถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับ
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ควรมีการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระ รวมทั้งบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่นในการ
จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มี
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่าน
โครงการ โครงการ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการเสริมสร้างครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติ
ตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับเป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบในการบูรณาการสถานศึกษาตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Title: ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF SECONDARY SCHOOLS IN PONG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE, UNDER THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 36

Author: Saranrat Donmoon, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2024

Advisor: Assistant Professor Sunthon Khlal um , Ph.D.

Keywords: School Administration, The Sufficiency Economy Philosophy, Secondary school

ABSTRACT

The Independent Study “ School Administration based on the Sufficiency Economy Philosophy of Pong District Secondary Schools, Phayao Province, under the Secondary Educational Service Area Office 36” aimed 1) to study School Administration based on the Sufficiency Economy Philosophy of Pong District Secondary Schools, Phayao Province, under the Office of Secondary Education Area 36 and 2) to investigate recommendations for school administration based on the sufficiency economy philosophy of Pong District Secondary Schools, Phayao Province, under the Secondary Educational Service Area Office 36. The sample was 80 informants consisting of administrators and teachers at secondary schools in Pong District, Phayao Province. The research instrument is a five-level estimation scale questionnaire. Statistics used in the research included percentage, average and standard deviation.

Findings were as follows: 1) Regarding school administration based on the sufficiency economy philosophy of Pong District Secondary Schools, Phayao Province, under the Office of Secondary Education Area 36, overall, there was a high level of opinion descended order of average, i.e., the highest level of achievement school administration based on the sufficiency economy philosophy, high level of education management, a high level of student development activities, high level of curriculum and learning activities and a high level of personnel development 2) Recommendations school administration based on the sufficiency economy philosophy consist of 5 aspects: 2) In terms of educational management, schools should have a vision, mission and strategies in line with and integrated with the sufficiency economy philosophy and learning management skills in the 21st century, 2) in terms of curriculum and learning activities, basic education should be integrated in each subject group and local curriculum in learning management according to the sufficiency economy philosophy and learning management skills in the 21st century, 3) in terms of student development activities, learners should be developed to have learning skills in the 21st century by integrating with the sufficiency economy philosophy and activities to develop learners through projects, or learning activities, 4) in terms of personnel development, there should be meetings, training, seminars, a field trip to promote the application of the sufficiency economy philosophy in life and work, and 5) in terms of school management achievement according to the sufficiency economy philosophy, schools should be developed to be accepted as model for integrating schools according to the sufficiency economy philosophy and learning management skills in the 21st century

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหัวข้อ “การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสิทธิชัย สิทธิวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนปงรัชดาภิเษก นายวรพล ใจคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (หลายอิงราษฎร์บำรุง) และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรแก้ว นามเมือง อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สมบูรณ์และมีคุณค่าและขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอขอบและอุทิศแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนถึงครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สร้อยรัชต์ ดอนมูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	6
เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy).....	20
การบริหารงานสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
สรุปกรอบแนวคิด	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ...	51
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.....	53
ตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.....	65
บทที่ 5 บทสรุป.....	68
สรุปผลการวิจัย	68
อภิปรายผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	83
ภาคผนวก ข ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	84
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	94
ประวัติผู้วิจัย.....	105

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน.....	51
ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม	53
ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านการบริหารจัดการศึกษา.....	54
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	57
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	59
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	61
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงแผนภาพปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	21
ภาพ 2 แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเชิงระบบ	36
ภาพ 3 แสดงการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา ในสถานศึกษา	38
ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการทำวิจัย.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ในส่วนของประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด พวกเขาทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 19 สิงหาคม 2542) พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ในหลวง รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และ ความไม่ประมาทซึ่งทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่มีการตระหนัก อย่างจริงจังถึงความสำคัญของหลักเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญที่มีเศรษฐกิจแบบ “พอมีพอกิน” พัฒนาคน ให้สามารถ “อุ้มชูตัวเองได้”

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาคน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ จึงต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติ เพื่อให้มี “คุณธรรม” และ “ความรู้” นำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนิน ชีวิตได้ ดังนั้นพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2566–2570) ได้มีการนำ หลักการนี้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงมีการ จัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินโครงการ ขับเคลื่อน เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรด้านการศึกษา และ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการ ในการทำงาน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้มีความต่อเนื่องนำวิถีชีวิตของประชาชน สามารถ ผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษา บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินได้ใน 2 ส่วน คือ การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมักจะเน้นและยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือกรอบของการบูรณาการร่วมกัน ในเรื่องของการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การพัฒนาคน การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม

จากแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2557–2560) กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินงานส่งเสริม และกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้น้อมนำ หลักดังกล่าวมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและบรรจุไว้ในหลักสูตร เพื่อมุ่งพัฒนา สถานศึกษาให้สามารถน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 3 โรงเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการบริหารสถานศึกษา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะมีผลต่อการบ่มเพาะนักเรียนให้มีจิตสำนึกของการดำเนิน ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับบริบทของสังคม จึงส่งเสริมให้แต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่อยู่ในโครงการที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้เน้นดำเนินการ บริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และก่อให้เกิดผลลัพธ์ อย่างเป็นรูปธรรม ที่ชัดเจน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบาง จังหวัดพะเยาได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในการบริหารโรงเรียน และเกิดผลงานที่เป็นรูปธรรม

จากรายงานการประเมินภายนอกรอบที่ 4 ของบางสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินแล้วนั้น พบปัญหาในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษา ไม่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเท่าที่ควร 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริมการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการใช้จริง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่ขาดการกำกับ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ด้านพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารและครูยังขาดความเข้าใจในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูผู้สอน รวม 100 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดโดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ตัวแปรตาม คือ การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปงรัชดาภิเษก 2) โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม 3) โรงเรียนขุนควรวินวิทยาคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างและส่งเสริมกิจกรรมภายในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การบริหารจัดการโดยมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนพัฒนาการบริการจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การบริหารจัดการในด้านการจัดหลักสูตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการนิเทศ ติดตาม

ประเมินผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การบริหารจัดการด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง มีการส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การบริหารจัดการโดยการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักการ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติตามตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา โดยผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตามตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเผยแพร่หลักการ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปงรัชดาภิเษก 2) โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม 3) โรงเรียนขุนควรวินวิทยาคม

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขับเคลื่อนตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา

2. ผู้บริหารนำหลักการแนวคิด การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และผลสัมฤทธิ์ของการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
  - 1.1 ความหมายของการบริหาร
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.2 ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.4 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
  - 2.5 แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
3. การบริหารงานสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

ความหมายของการบริหาร

การบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเผชิญกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งมีนักริชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

สุนทร โคตรบรรเทา (2560, หน้า 2) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายหรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ยุคต้นทันทน์ หวานน้ำ (2555, หน้า 11) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิธีคิดและสื่อสารที่เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ร่วมงานสามารถดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สัมมา รณิธต์ (2560, หน้า 95) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

จิตติมา อัครธิตพิงศ์ (2561, หน้า 1478) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

แมสซี และดักลาส (Massie and Douglas, 1981 อ้างอิงใน สุทธิชัย ริทาศรี, 2553, หน้า 22) ได้แสดงทัศนะว่า การบริหารเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์ และวิชาชีพ กล่าวคือ กรณีที่เป็น ศิลป์ (Art) หมายถึงทักษะและความรู้ที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดหมายใด จุดหมายหนึ่ง โดยทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงาน ร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญทักษะทางการบริหารมาเป็นอย่างดีแล้วเสมือนนักดนตรี หรือจิตรกรที่ได้ฝึกฝนหรือเรียนรู้จากดนตรีหรือจิตรกรที่มีความชำนาญ หรือมีทักษะสูง กรณีที่เป็นศาสตร์ (Science) หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์มีการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลการตั้ง สมมุติฐานและทดสอบสมมุติฐาน เป็นต้นดังเช่นในศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ ใหม่ ๆ ก่อให้เกิดทฤษฎีทางการบริหารขึ้นมามากมายหลายทฤษฎี ซึ่งผู้บริหารสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ผสมผสานกับความเป็นศิลป์ที่มีการฝึกฝนพัฒนาขึ้นในแต่ละบุคคลจนเกิด ความเชี่ยวชาญ กล่าวอย่างง่ายก็คือศิลป์ (Art) เป็นเรื่องของกรกระทำการฝึกฝนเพื่อ

ความชำนาญ ส่วนศาสตร์ (Science) เป็นเรื่องของความรู้ว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร ภารกิจเป็นวิชาชีพ (Profession) นั้น เกิดขึ้นจากทั้งความเป็นศิลปะและความเป็นศาสตร์ โดยมีเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพใด ๆ ดังนี้

1. วิชาชีพเกิดขึ้นจากการมีองค์ความรู้ในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างเป็นระบบ โดยบุคคล วิชาชีพนั้น ๆ จะต้องได้รับการพัฒนาในเชิงสติปัญญาอยู่เสมอ
2. วิชาชีพต้องการความมีทัศนคติเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบุคคลในวิชาชีพนั้น ๆ จะต้องมีการสืบค้นหาความคิดใหม่ (New Ideas) อยู่เสมอ
3. วิชาชีพให้บริการต่อผู้อื่น ดังนั้นในวิชาชีพหนึ่ง ๆ จึงต้องการหลักการเชิงจริยธรรม ว่าเงินไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะใช้วัดผลสำเร็จในวิชาชีพที่สำคัญ
4. วิชาชีพมีมาตรฐานทางวิชาชีพ ดังนั้นวิชาชีพหนึ่ง ๆ จะมีมาตรฐานทางวิชาชีพที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมทางวิชาชีพนั้น การเข้าเป็นสมาชิกก็ต้องได้รับการยอมรับ มีการฝึกฝนอบรมและการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมต่อวิชาชีพนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554, หน้า 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นการ บริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เข้าร่วม ดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ครุฑิต มาลัยวงศ์ (2557, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญมาก เพราะการศึกษาของเยาวชนหรือคนในประเทศจะดีหรือเลว จะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมี ความรุ่งเรืองในทุกทางในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่ง และทำงานโดยกำหนดความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติ ก็ยากที่ประเทศนั้น จะรุ่งเรืองได้

สัทมา ธรนิธต์ (2560, หน้า 94) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน และเทคนิคต่าง ๆ โดยนำทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์การมาใช้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง และมีคุณภาพจากสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็น การพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษา คือ เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนและเทคนิคต่าง ๆ เป็นการบริหารจัดการของผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในตํานงานการศึกษา ด้วยวิธีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีขั้นตอน มีกติกา และวิธีการดําเนินการที่สนับสนุน ให้การดําเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กระบวนการและวิธีการของการบริหาร การศึกษา

อนุกต์กดี คงทน (2556, หน้า 9) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารการศึกษาไว้ว่า จากหลักการบริหารทั่วไป 14 ข้อ ของ Fayol ทำให้ต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อยอด เป็นที่รู้จักกันดีในตัวย่อที่เรียกว่า “POSDCoRB” กลายเป็นคัมภีร์ของการจัดองค์การในตัวย่อ ของศาสตร์การบริหาร ด้วยย่อแต่ละตัวมีความหมาย ดังนี้

- P-Planning หมายถึง การวางแผน
- O-Organizing หมายถึง การวางแผน
- S-Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงาน
- D-Directing หมายถึง การสั่งการ
- Co- Coordinating หมายถึง ความร่วมมือ
- R-Reporting หมายถึง การรายงาน
- B-Budgeting หมายถึง งบประมาณ

เจสส์ (Jesse, 1999, p. 140) ได้สรุปว่า การบริหารการศึกษานั้นจะต้องดำเนินการไป ตามกระบวนการบริหาร มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน คือ การกำหนดแผนงานและโครงการไว้ล่วงหน้า
2. การจัดองค์การ คือ การกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ในหน่วยงานให้ชัดเจน
3. การสั่งการ คือ การพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน
4. การประสานงาน คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและตำแหน่งต่าง ๆ

ในหน่วยงาน

5. การควบคุมงาน คือ เป็นการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

คูนท์ซ์ และโอดอนเนล (Koontz and O'Donnell, 2001, p. 297) กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหาร (Managerial Function) ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นแผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดี ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การจัดองค์การจึงหมายถึง การนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

3. การจูงใจ (Motivating) คือ การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจูงใจในที่นี้หมายถึง การอำนวยการ (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)

4. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อยเพียงใด

สัมมา รัตนธัต (2560, หน้า 94) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการประยุกต์กระบวนการบริหารการศึกษาเข้ามาใช้ในวงการศึกษา ประกอบด้วย การตัดสินใจการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการการจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผลงานและการปรับปรุง รวมทั้งการกระตุ้นหรือการจูงใจ กระบวนการบริหารการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารงานทุกระดับ ซึ่งรวมถึงผู้บริหารการศึกษาด้วย การบริหารที่ดีจะช่วยให้การบริหารดำเนินไปอย่างราบรื่น มีระบบไม่สับสน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารที่ดีจะต้องมีทักษะในการใช้กระบวนการบริหารทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการตัดสินใจนั้นมีความสำคัญมาก หากผู้บริหารตัดสินใจไม่ถูกต้อง การดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปจะเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีแนวคิดและข้อมูลครบถ้วนในการตัดสินใจ และอาศัยกระบวนการบริหารเป็นหลักในการบริหารงาน

สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นองค์การหรือสถาบันที่ทำหน้าที่จัดและให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม สถานศึกษาจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา และมีความรอบรู้ในหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งมีหลักการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. การวางเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ชัดเจน
2. การวางแผน และมีเทคนิคในการบริหารงาน
3. การจัดโครงสร้าง และวางระบบงาน
4. การใช้ทรัพยากร และค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า
5. การใช้อำนาจในการสั่งการและควบคุม การประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน

สรุปได้ว่า กระบวนการและวิธีการของการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย การตัดสินใจการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่คุ้มค่า มีการประเมินผลงาน ปรับปรุงผลการทำงานและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน

การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

1. การประเมินแผนงาน

เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารนิเทศในการปรับปรุงโครงการและสารนิเทศในการตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดการประเมินโครงการเพื่อให้ทราบว่า โครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ การประเมินโครงการในโรงเรียนสามารถแบ่งการประเมินเป็น 4 ระยะ คือ 1) ประเมินก่อนดำเนินโครงการ (Ex-ante' Evaluation) 2) ประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) 3) ประเมินเสร็จสิ้นโครงการ (Sumative Evaluation) 4) ประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Follow-up) กระบวนการประเมินโครงการ ต้องกำหนดหลักการเหตุผลและความสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์วิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ การออกแบบการประเมิน เช่น รูปแบบของ Tyler เหมาะสำหรับเรื่องการเรียนการสอน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รูปแบบของ CIPP เหมาะสำหรับการใช้ ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจยุติ/ขยายโครงการ และหาข้อบกพร่องของโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการประเมินโครงการการวางแผนกลยุทธ์และการประเมินแผนงาน เป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ทราบแนวทางการดำเนินงานและผลการปฏิบัติงานว่า บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

2. การเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนาผู้เรียนหรือกำลังคนสู่ประชาคมอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับประถมศึกษา กำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน เป็นลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ/กระบวนการ และ 3) ด้านเจตคติ โดยกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพนักเรียน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ รู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน และกฎบัตรอาเซียน 2) ด้านทักษะ/กระบวนการทักษะพื้นฐาน คือ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษาภาษาอังกฤษและภาษาประเทศในอาเซียนอีกอย่างน้อย 1 ภาษา ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคมเปลี่ยนแปลง 3 ด้านเจตคติ คือ มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมมาภิบาล (คารวะธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม) สันติวิธี/สันติธรรมยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวชี้วัดคุณภาพครูครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และการประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในประเทศ และในกลุ่มประชาคมอาเซียน ครูใช้ประสบการณ์การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดคุณภาพผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน มีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์ มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะในการใช้ ICT มีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือมีความสามารถในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียนการเตรียมความพร้อมรับประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 หรือ ค.ศ. 2015 จำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมกำลังคนและความรู้

3. การมอบหมายงาน การกำกับติดตามงานและการส่งเสริมการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การมอบหมายงานการกำกับติดตามงานและการส่งเสริมการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน ต้องยึดหลักการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) โดยใช้หลักการบริหารกิจการ

บ้านเมืองและสังคมที่ดีด้วย (ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หลักปฏิบัติ 6 ประการ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักความโปร่งใส(Transparency) หลักการมีส่วนร่วม(Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หลักความคุ้มค่า(Utility) BBM: Results เกี่ยวข้องกับทุกระบวนการของการบริหาร ได้แก่

Plan ต้องกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายชัดเจน (ต้องการผลสัมฤทธิ์อะไร)

Do ปฏิบัติมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่วางแผนไว้

Check วัดว่าปฏิบัติได้ผลสัมฤทธิ์ตามที่วางแผนหรือไม่ (KPI ชัดเจน)

Action ปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามที่วางแผนไว้”

การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Monitoring) เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการวัดผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตรวจสอบการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการของรัฐได้ มอบหมายงานการกำกับติดตาม และการส่งเสริมการพัฒนาเป็นแนวทางช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพการนำกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและวิชาชีพ นอกจากการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารงานต้องมีความรู้ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน เช่น

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
3. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
4. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
5. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547
6. กฎกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา

พ.ศ. 2546

7. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546

8. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบ กฎหมายอื่น เช่น ระเบียบศธ.ว่าด้วย การกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ. 2547 ระเบียบศธ. ว่าด้วยการชั่งชั่งชาติในสถานศึกษา พ.ศ. 2547 ระเบียบ ศธ.ว่าด้วยการตั้งชื่อ

สถานศึกษา พ.ศ. 2547 ระเบียบ ศธ. ว่าด้วยการขอบคุณหรืออนุโมทนา พ.ศ. 2547 ระเบียบ ศธ. ว่าด้วย การแก้ไขวันเดือนปีเกิดของนักเรียนนักศึกษา 2547 ระเบียบ ศธ. ว่าด้วย ใบสุทธิ และหนังสือรับรองของสถานศึกษา พ.ศ. 2547 ระเบียบ ศธ. ว่าด้วย การลงโทษนักเรียน นักศึกษา พ.ศ. 2548 ระเบียบ ศธ. ว่าด้วย การปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ความประพฤตินักเรียน พ.ศ. 2548 กฎกระทรวง ว่าด้วย ความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา การนำกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการบริหารจัดการ สถานศึกษา และวิชาชีพ ผู้บริหารต้องศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะสามารถปฏิบัติได้ถูกกฎระเบียบ

4. การระดมทรัพยากรและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาในโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี เช่น การขอรับการสนับสนุนจาก ผู้ปกครองโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดผ้าป่าการศึกษา แหล่งทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่นอกจากรัฐแล้วในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 58 ได้กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลายทั้งองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้แบ่งรูปแบบของเครื่องมือที่นิยมใช้ในการระดมทุนของ องค์กรสาธารณประโยชน์ดังต่อไปนี้ 1) ขายสิ่งของที่ระลึก (Sale of Seals) 2) การส่งจดหมาย เชิญชวน (Direct Mail) 3) หนังสือพิมพ์ (Newspaper Promotion) 4) โทรทัศน์ (TV Appeals & Marathons) 5) การออกเรียไรรอบบ้านเรือน (Direct Door-to-Door Canvass) 6) ภาพยนตร์ (Motion Pictures) 7) กล่องรับบริจาค (Donor Boxes) 8) จัดงานการกุศล (Bazaars, Balls and Dinners) 9) สลากรับเงินรางวัล (Sweepstake) 10) สิ่งพิมพ์ (Printed Media) 11) การจัด ประกวด (Contest) 12) การจัดวันรับบริจาคสมทบทุนการกุศล (Tag Day) นคร ตั้งคะพิภพ (2549, หน้า 42) ได้จำแนกประเภทของทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) เงินทุน ได้แก่ เงิน ทุนการศึกษา เงินพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถจะนำมาจัดซื้อจัดจ้างทำสิ่งของหรือจัดสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และการใช้จ่ายเพื่อทำ กิจกรรมหรือทำประโยชน์ทางการศึกษาให้มากขึ้น 2) วัสดุอุปกรณ์ การระดมทรัพยากรเพื่อให้ ได้มาซึ่งวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประกอบเป็นสิ่งของที่ใช้ได้ และ สิ่งของที่สามารถใช้ได้ทันที เช่น สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ เป็นต้น 3) ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

ได้แก่ ที่ดินที่ใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบอื่น ๆ และ
 สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มีผู้สร้างให้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดิน 4) บุคคล ซึ่งได้แก่
 ผู้เชี่ยวชาญหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่โรงเรียนได้รับความ
 ความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับครู บุคลากรและนักเรียน
 5) แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานประกอบการ สาธารณสถาน โบราณสถาน
 สถานที่ราชการและเอกชน ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนได้ 6) แหล่งเรียนรู้
 ตามธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร
 น้ำตก ป่าชายเลน ทะเล เป็นต้น ถ้าโรงเรียนสามารถเสาะแสวงหาและนำมาใช้ประโยชน์ในการ
 จัดการศึกษาก็จะเป็นทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติโดยไม่ต้องลงทุนในการ
 ระดมทรัพยากรทางการศึกษา 3 ประเภทแรกนั้นอาจจะมีจุดเน้นของการระดมจากรายใหญ่
 เป็นบุคคลหรือเป็นรายย่อยก็ได้ ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์พิเศษที่จะระดมทรัพยากรจากบุคคล
 เหล่านี้เป็นกรณี ๆ ซัญญา อภิบาลกุล (2545) ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการมี
 ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้
 โครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการบริหารงานใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ
 ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป โดยสรุปผล
 ดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า
 ด้านบริหารงานบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ระดับน้อย เรียงตามลำดับ ได้แก่ การร่วมวางแผน
 ประเมินความต้องการและกำหนดความต้องการของบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 การร่วมวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรในเรื่องแผนอัตรากำลังบุคลากรของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีความต้องการแก้ไขด้านนี้
 อยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการพัฒนาด้านการบริหารวิชาการอยู่ระดับมาก
 เรียงตามลำดับ ได้แก่ การร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การร่วมติดตามประเมินผล และปรับปรุงแผนการบริหารและ
 การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและการร่วมจัดทำแผนการบริหาร
 และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน
 และสังคม ทศนะและข้อเสนอแนะของกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่สำคัญ ได้แก่
 (1) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการบริหาร
 และการจัดการศึกษา (2) ควรมีการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารและการจัด
 การศึกษา (3) ไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่และไม่มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา

(4) ควรมีระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการบริหารและการจัดการศึกษาและ (5) ศูนย์รวมอำนาจยังอยู่ที่ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีอำนาจควรมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 2) กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการบริหารงานด้านวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ระดับปานกลาง แต่มีความต้องการแก้ไขและต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา การสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาวิจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและต่อเนื่องส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาที่คณะและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (1) คณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการทำงานของสถานศึกษา (2) ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา(3) คณะกรรมการสถานศึกษาไม่รับบทบาทหน้าที่ของตนเอง และไม่มีเวลาร่วมประชุม (4) ควรมีระบบการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจ และ (5) คณะกรรมการสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ควรเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้าน 3) การพัฒนากระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการพัฒนาตามขั้นตอนดังนี้ (1) ให้มีการประเมินศักยภาพความรู้และความสามารถในการบริหารและการจัดการศึกษา (Competencies Assessment) (2) ให้มีการฝึกอบรมเข้มโดยเน้นเนื้อหาสาระในการบริหารและการจัดการศึกษา (Intensive Training) (3) ให้มีการศึกษาดูงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษา (Field Study) (4) ให้มีการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง (Practice) และ (5) ให้มีการประเมินผลและพัฒนาต่อไป (Evaluation & Development)” กัญญา กำศิริพิมาณ (2545) กล่าวว่า แนวทางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษา ดังนี้ ควรให้องค์กรทางการศึกษาประสานงานร่วมมือกับสถานประกอบการร่วมมือกันสร้างหลักสูตร ควรเชิญสถานประกอบการมาร่วมประชุมการดูงานร่วมกัน จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เชิญสถานประกอบการมาเป็นวิทยากร ควรมีหลักสูตรระยะสั้นเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางอาชีวศึกษาในชุมชน ควรมีความร่วมมือในระดับไตรภาคี ได้แก่ สถานประกอบการ องค์กรทางการศึกษาและจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สกาวรัตน์ ไกรมาก (ม.ป.ป.) กล่าวว่า แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการประชาคมที่เข้าไปพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น พบว่า มีจุดเด่นในด้านของการเปิดโอกาสให้สังคมและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาตลอดแนว ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน

ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามผล และร่วมแลกเปลี่ยนระหว่างกัน เป็นการทำงานที่เกิดจากความร่วมมือหลากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเป็นร่วมมือพัฒนาแบบหุ้นส่วน ทุกฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งนับเป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านสังคมและการศึกษาอย่างกว้างขวางขณะที่การพัฒนาดังกล่าวยังช่วยให้โรงเรียนที่เป็นเป้าหมายได้รับการแก้ปัญหา และได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการพัฒนาโดยกระบวนการประชาคมยังคงมีข้อจำกัดในด้านการดำเนินงานที่ต้องอาศัยการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การนัดหมายเวลาในการทำงานการพัฒนาโดยกระบวนการประชาคมยังคงแสดงให้เห็นจุดเด่นที่ชัดเจนมากกว่าข้อจำกัด ดังนั้น การพัฒนาดังกล่าวจึงน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาด้านการศึกษา ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางในการขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการ ประชาคมและการขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) กล่าวว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่ายและ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล สอดคล้องกับสามารถ กมขุนทด (2548) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารและครูมีความตั้งใจทุ่มเทในการทำงานและผลงานทางวิชาการของโรงเรียนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับโรงเรียนและพร้อมที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ผู้เรียน ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษา ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้เป็นจำนวนมาก รวมถึงสภาพความพร้อมด้านเศรษฐกิจและการคมนาคมของชุมชน วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสู่ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์การมอบงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร

ยุทธศาสตร์การกำกับติดตามงาน ยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยี ยุทธศาสตร์การระดมทรัพยากร ยุทธศาสตร์การประสานงาน ยุทธศาสตร์การบูรณาการ และยุทธศาสตร์การบริหารที่เน้นคุณภาพทั้งองค์กร วสันต์ สัตยคุณ (2555) กล่าวว่า องค์ประกอบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการมีส่วนร่วม (Participation) มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การวางแผนโดยผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ 3) การยอมรับบทบาทใหม่ของผู้บริหาร 4) การสร้างพันธะสัญญา และกำหนดความต้องการร่วมกัน 5) ร่วมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ 6) การมีวิสัยทัศน์ร่วม สอดคล้องกับ สมุทรา ชำนาญ (2545) กล่าวว่า หลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจมายังสถานศึกษา และควรใช้หลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ 1) ความมีอิสระ ความยืดหยุ่นและรับผิดชอบ 2) การวางแผนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและชุมชน 3) การยอมรับในบทบาทใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา 4) การมีส่วนร่วมของสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา 5) ความร่วมมือของบุคคล และ 6) ความมุ่งมั่นสู่ประสิทธิผลของงาน สอดคล้องกับ สายสมร ศักดิ์คำดวง (2551) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมรับผลกระทบ โดยการมีส่วนร่วมแต่ละบทบาทมีความหมายดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดหรือระบุเกี่ยวกับการกระจายโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการร่วมรับรู้ข้อมูลการเสนอความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในขั้นตอนการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การกำหนดหรือระบุเกี่ยวกับการกระจายโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการร่วมรับรู้ข้อมูลการเสนอความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติงาน 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การกำหนดหรือระบุเกี่ยวกับการกระจายโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการร่วมรับรู้ข้อมูลการเสนอความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการประเมินผลงาน วอห์นสเตทเลอร์ และมอห์แมน (Wohlstetter and Mohrman, 1993) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยที่สถานศึกษาต้องกำหนดภารกิจ เป้าหมายและวิธีดำเนินการของสถานศึกษาให้ชัดเจน การสร้างทีมงานหลายกลุ่มที่มีครูเป็นผู้นำ เปิดกว้างให้ครูและผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นสมาชิก มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูล สถานศึกษาต้องมีกลไกในการสื่อสารหลายทาง รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารไปยังผู้ปกครอง และชุมชนภายนอกด้วย และ เอปสไตน์ (Epstein, 1988) กล่าวถึง หลักการความเป็นหุ้นส่วน

ในการพัฒนากำลังคนว่ามีสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักอยู่เสมอ 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นการแบ่งปันความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ภาระความรับผิดชอบของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 2) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการเพราะเป็นเรื่องที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายกลุ่ม 3) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องทำอย่างทั่วถึง ครอบคลุมผู้ปกครองของเด็กทุกกลุ่มทุกระดับ 4) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ต้องทำให้เกิดความก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีการวางแผนการดำเนินการ การประเมินและปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องให้ความสำคัญกับครูและผู้ปกครองนักเรียนในทุกระดับตั้งแต่เด็กเล็กถึงเด็กโต 6) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องให้ผู้เรียนได้รับผลโดยตรงจากการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการริเริ่มและแสดงบทบาทด้วย 7) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องให้หน่วยงานต่าง ๆ และธุรกิจในชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมด้วย 8) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องเข้าถึงกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาหรือเข้าถึงได้ยาก 9) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับหลักสูตรหรือนโยบายการจัดการศึกษา และ 10) ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องครอบคลุมกิจกรรมตามกรอบ Six Types of Parent Involvement

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบฟุ้งฟิง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช้การสร้างระบบติดต่อด้วยการเผยแพร่ ข่าวสารแบบทางเดียวเช่น การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อแต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่ายการพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใด ๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายในใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ หรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

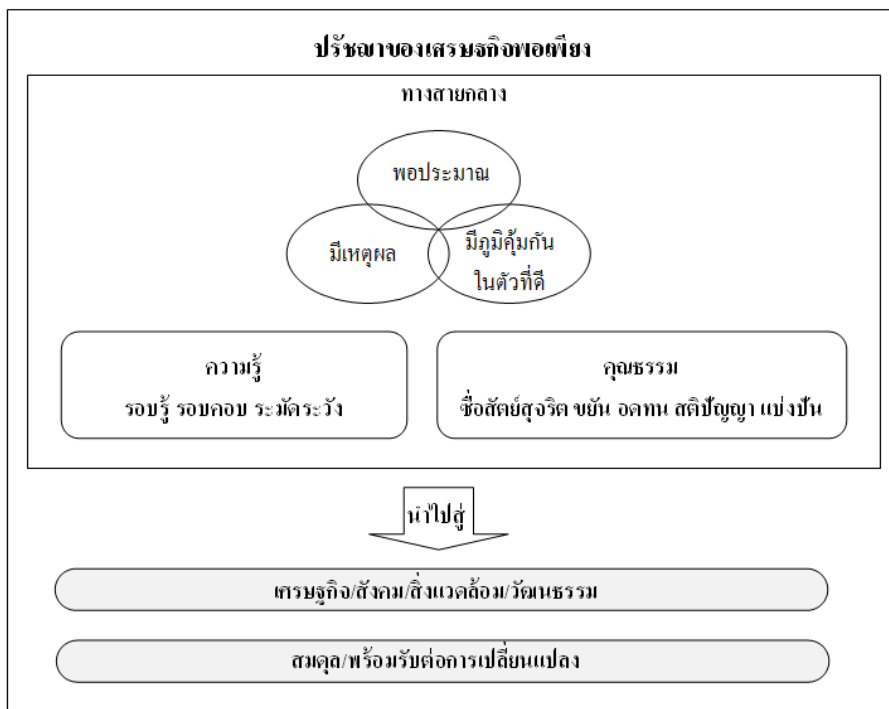
และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการและเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทาน แก่พสกนิกรชาวไทยผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ มาโดยตลอดตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากวิกฤติที่เกิดขึ้น โดยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เราต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่ต้องการการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมเอกลักษณ์ ความเป็นไทย ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดไว้ในมาตราที่ 79 (3) พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างเสริมและปลูกฝังความรู้ และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้รักสามัคคี ความมีระเบียบวินัย พัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาย่างเหมาะสม และเพียงพอ และมาตรา 82 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี การพัฒนาตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจน การใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ ต่าง ๆ ความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ที่ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมีเหตุผลหมายถึง การใช้หลัก เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรมเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไข คุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิเช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ ตลอดเวลาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญา” ดังแผนภูมิ

แผนภาพ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพ 1 แสดงแผนภาพปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนให้สังคมไทยได้เรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริง จึงเป็นหลักชัยที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มุ่งมั่นจะไปถึง ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมดุล และทางสายกลาง แม้ว่าจะต้องเผชิญกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี หรือด้านอื่น ๆ ก็ตามแต่หากเรารวมพลัง กันเรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาที่มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทุกด้านอย่างเข้มแข็ง แล้วสังคมไทยก็จะมีโอกาสเป็นสังคมที่มีความสุขร่วมกันมากยิ่งขึ้น

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสเศรษฐกิจ แบบพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติ ของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหาร ประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง มีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และ ระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มี การแข่งขันสูง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2547 อ้างอิงใน นภาพร เวชกามา, ชินแสน และเกศจิตต์ ขามคุลา, 2558, หน้า 10) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการวางรากฐานอันมั่นคง ยั่งยืนของบุคคลและสังคมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระกรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยทั้งหลาย โดยไม่จำกัด เฉพาะเกษตรกรเท่านั้น หากแต่ผู้ประกอบสัมมาชีพอื่น ๆ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งยั่งยืน ให้แก่รากฐานของตนเองได้ และยังกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ในฐานะระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ่มชูตนเอง (Relative Selfsufficiency) อยู่ได้ ระดับพื้นฐานโดยไม่เดือดร้อนได้ จึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทาง เศรษฐกิจขั้นสูงต่อไปได้ โดยอธิบายว่าความสามารถในการอยู่ได้ในระดับพื้นฐานต้องยึด แนวทางสายกลาง(มัชฌิมาปฏิปทา) เป็นหลักในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างความสามารถในการ พึ่งตนเองประกอบด้วย 1) พึ่งตนเองทางจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็งไม่ท้อแท้แม้จะประสบ ความล้มเหลว หรือความยากลำบาก 2) พึ่งตนเองทางสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในสังคม 3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติทั้งทรัพยากรสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ 4) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและ

สังคมไทย 5) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นในการที่จะทำให้ได้ผลดังกล่าว บุคคลต้องละลดความฟุ้งเฟ้อ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต การแสวงหาผลประโยชน์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมปฏิบัติตนในทางดีและไม่หยุดนิ่งที่จะไฝ่หาความรู้เพื่อหาหนทางให้ตนเองหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่ได้

ประเวศ วะสี (2542, หน้า 25) ให้ความหมาย เศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นส่วนหนึ่งของ ธรรมรัฐแห่งชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระเบียบวาระริบควนของชาติ อันประกอบด้วย 1) สร้างคุณค่า และจิตสำนึกใหม่ 2) สร้างเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน 4) ปฏิรูประบบรัฐทั้งการเมืองและระบบราชการ 5) ปฏิรูปการศึกษา 6) ปฏิรูปสื่อ 7) ปฏิรูปกฎหมายที่เมื่อเชื่อมโยงกันแล้วจะทำให้ประเทศไทยมีฐานที่เข้มแข็งและเติบโตได้อย่างสมดุล

กฤษณพงศ์ วิมลศิลป์ (2549) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเป็นครอบครัว ชุมชนวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายถึงความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน 2) จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคมปัญหาความยากจนหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกันเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก 6) ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรม อันหมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมจึงจะเป็นเศรษฐกิจมั่นคง และ 7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (ม.ป.ป., หน้า 190, สื่อบนไลน์) ได้ให้คำจำกัดความ “เศรษฐกิจพอเพียง” ปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวทันต่อโลก ยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร

มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติสรุปได้ดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ คือ ประการแรก เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ ประการที่สอง เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ คุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบลักษณะ เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และการมองโลกเชิงระบบการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความเพียงพอนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่”

5. แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี โดยจุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อน จนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการ

เปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้านทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลาง ในการสั่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกสืบล้มเลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่ และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคพยายามเริ่มต้นผลิตหรือบริโภคภายใต้ขอบเขต ข้อจำกัดของรายได้หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือ หลักในการลดการพึ่งพาเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะการเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่ หมายความว่าถึง การกระเป๋ียดกระเสียนจนเกินสมควร หากแต่อาจพุ่มเพื่อได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพ แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้ โดยเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบ เศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นที่ประจักษ์ต่อชาวโลกที่ต่างก็รับรู้ถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ของประเทศไทยในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง คือหลังจากที่นายโคฟี อานัน เลขาธิการสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ได้เดินทางมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล Human Development Lifetime Achievement Award แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เมื่อ เดือนพฤษภาคม 2549 เพื่อเป็นการแสดงให้โลกได้รับรู้ถึงพระปรีชาสามารถและ

การทุ่มเทพระวรกาย เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทยมาตลอดระยะเวลา 60 ปี ตั้งแต่ที่พระองค์ได้ทรงขึ้นครองราชย์ นายโคฟี อานันท์ กล่าวในการทูลเกล้าฯถวายรางวัลในครั้งนี้ว่า “หากการพัฒนาคนหมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับคนเป็นอันดับแรกแล้วละก็คงไม่มีใครที่จะเหมาะสมไปกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกแล้ว” (If Human Development is about Putting People First, There can be no Better Advocate for It than His Majesty) คำกล่าวดังกล่าวนี้ ได้สร้างความประทับใจแก่ประชาชนชาวไทยอย่างมาก เนื่องจากปวงชนชาวไทยทุกคนต่างตระหนักในความสำคัญของรางวัลนี้ว่า เป็นรางวัลที่จะมอบให้แก่บุคคลที่มุ่งมั่นและทุ่มเทตลอดชีวิตของเขา ให้กับภารกิจการพัฒนาคนทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและโลก ภารกิจนี้ นับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของยูเอ็นในการส่งเสริมและสนับสนุนหน้าที่การพัฒนาคน ซึ่งนับเป็นวิธีการพัฒนาวิธีหนึ่งในกระบวนการพัฒนาของโลกในยุคปัจจุบัน การทูลเกล้าถวายรางวัลของยูเอ็น โดยผ่านยูเอ็นดีพีในครั้งนี้ นับเป็นการแสดงให้เห็นถึงความชื่นชมและการเล็งเห็นถึงความสำคัญในวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยรัชกาลที่ 9 ดังจะเห็นได้จากการที่พระองค์ได้พระราชทาน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ให้แก่พสกนิกรชาวไทยในการเตรียมความพร้อมและรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ และ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ มีหัวใจสำคัญคือ ทางสายกลางหรือความพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการพัฒนาของยูเอ็นที่ให้ความสำคัญกับคนโดยถือว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนอันจะนำไปสู่การพัฒนาคนในที่สุด ในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2541 หากพิจารณาตามองค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะพบว่าหลักปรัชญาสนับสนุนให้เสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าจะให้ความสำคัญกับการเติบโตทางที่ไม่อาจควบคุมได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยให้ประชาชนในทุกกระดับ และทุกสาขาอาชีพมีหลักยึดเหนี่ยวในจิตใจในการดำเนินชีวิตในระดับชุมชนหลักปรัชญาฯ ให้ ให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน โดยสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและเสริมสร้างความสามารถให้พื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว จากผลกระทบของวิกฤตที่เกิดจากปัจจัยทั้งจากภายนอกและภายใน ดังจะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ส่งเสริมให้เกษตรกรทำสวนเกษตรหรือไร่นาสวนผสมผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนก่อนเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้นี้มิได้หมายความว่าถึง แต่การสร้าง ความหลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ

ภาคการผลิตได้ด้วย กล่าวคือสร้างวิธีการหารายได้ที่หลากหลาย เช่น สนับสนุนให้แม่บ้านในหมู่บ้านรวมกลุ่มกันผลิตหัตถกรรม หรือสิ่งทอที่ใช้วัสดุและทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้นับเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่กลุ่มสตรีในหมู่บ้านและชุมชนในชนบทได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ เมื่อครัวเรือนแต่ละครัวเรือนเข้มแข็งและอยู่รอดได้แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ก็สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งสหกรณ์เพื่อสร้างกองทุนหมุนเวียน ช่วยให้ชาวบ้านหันมาร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ชุมชนนั้น ๆ มีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนชนบทต่าง ๆ นั้นสามารถมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจในวงกว้างและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางธุรกิจได้อย่างมั่นคง ปัจจุบันนับเป็นโชคดีของชาวโลกที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์นี้ที่ได้ทุ่มเทพระวรกายเพื่อการพัฒนาคนอย่างแท้จริง และได้รับรู้วิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาของพระองค์ ยูเอ็นหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รางวัลในครั้งนี้จะได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของชาวโลกให้ตระหนักในประสบการณ์และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเช่นนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผลมาจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแกสังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่าการบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้า ทุนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณี เพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิม แตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสม ปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไป อาจกล่าวได้ว่าสิ่งสำคัญก็คือความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองและดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและควมมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อ

ความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหา อื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่จะต้องดำเนินการขับเคลื่อนโดยเฉพาะระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด เพราะผลการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของโรงเรียน ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่พึงประสงค์ต้องอาศัยกระบวนการสำคัญประกอบด้วย กระบวนการบริหารกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งทั้งสามกระบวนการมีความสำคัญตัดเทียมกัน โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการบริหารการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความเป็นมา ดังนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้บัญญัติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง และประเทศชาติมั่นคง

2. ปัจจุบันยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนและมีการตีความเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลากหลาย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงเสนอให้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมต่อการขยายผลแนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง

การสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และท้ายที่สุดนำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิต ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบ และโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องนามธรรม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรกจึงเริ่มจากการค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีดังนี้

1. พอประมาทกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาทกับภูมิสังคมของโรงเรียน และชุมชนที่ต้องฝึกให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ โดยการดำเนินกิจกรรมต้องนำสู่ความยั่งยืน

2. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น อดทน มีความเพียรมีวินัย มีสัมมาคารวะรู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมร่วมกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และสืบสานวัฒนธรรมไทย

ที่สำคัญควรมีการจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้อของผู้เรียน ได้แก่ 1) การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ 2) การจัดการเรียนรู้อของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง

ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็กโดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง/ไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง”

สำหรับแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปแนวทางไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป

1.1.3 เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มโรงเรียนชุมชน และพัฒนาสังคมโดยรวม

1.2 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.2.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับภูมิสังคมต่าง ๆ เช่น การผลิตและจำหน่ายสินค้า การให้บริการ การดำเนินธุรกิจขนาดต่าง ๆ การใช้จ่ายและการออม การเกษตร ฯลฯ เพื่อให้สามารถอุ้มชูตัวเองและครอบครัวได้

1.2.2 มีทักษะ ค่านิยม และจริยธรรมเบื้องต้นที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน นำไปสู่ความสันติสุขและรู้รักสามัคคี

1.2.3 ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์และความสุขอย่างยั่งยืน

1.2.4 สืบสานและพัฒนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น หวงแหวน
ทรัพย์สินสมบัติของชาติ รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

1.3 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.3.1 ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพ
ของตนที่มีอยู่และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชน/สังคม ที่อาศัยอยู่

1.3.2 ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติปัญญา
มีความรอบรู้และรอบคอบในการคิด พุด ทำโดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

1.3.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ
ทั้งภายในและภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.3.4 มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วย
ความรอบคอบระมัดระวัง

1.3.5 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย
ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นมีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.1 การพัฒนาหลักสูตรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจ
พอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เป้าหมายและ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม
มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษา
ที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

2.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงเพิ่มเติม
หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามข้อ 1.2

2.2 การจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการการเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

2.2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปแบบของการจัดทำโครงการโครงงาน และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม

2.2.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ความรู้ (Knowledge)
- 2) ทักษะกระบวนการ (Process) และ
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desirable Characteristics)

2.3 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็น แหล่งเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อต่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่วมมือ ปรารถนาระหว่างกันเป็นแหล่งเรียนรู้ และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

2.3.2 กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมความมี ระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัย การเข้าคิว การรับประทานอาหารการแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

2.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจการศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดีการส่งเสริมการแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ

2.3.4 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการประกวดในรูปแบบต่าง ๆ การหาความรู้ ผ่านสื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ

2.3.5 ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากร
ในสถานศึกษา

2.3.6 จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิต
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง ดังนี้

2.4.1 ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ
ให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงาน
ตามหลักธรรมาภิบาลมีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2.4.2 กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และการปรับปรุง
เพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการพัฒนา
การศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผน
อย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2.4.3 พัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้
ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหาร
จัดการที่เปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง
ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.4 จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ
การบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามแนวทาง
ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

2.5 การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน ตามแนวทาง ดังนี้

2.5.1 ร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผน

2.5.2 ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2.5.3 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศ
ภายในสถานศึกษา

2.5.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ในสถานศึกษาที่บ้านและสถานที่อื่น ๆ

2.5.5 รวมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

2.6 การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษา
 ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

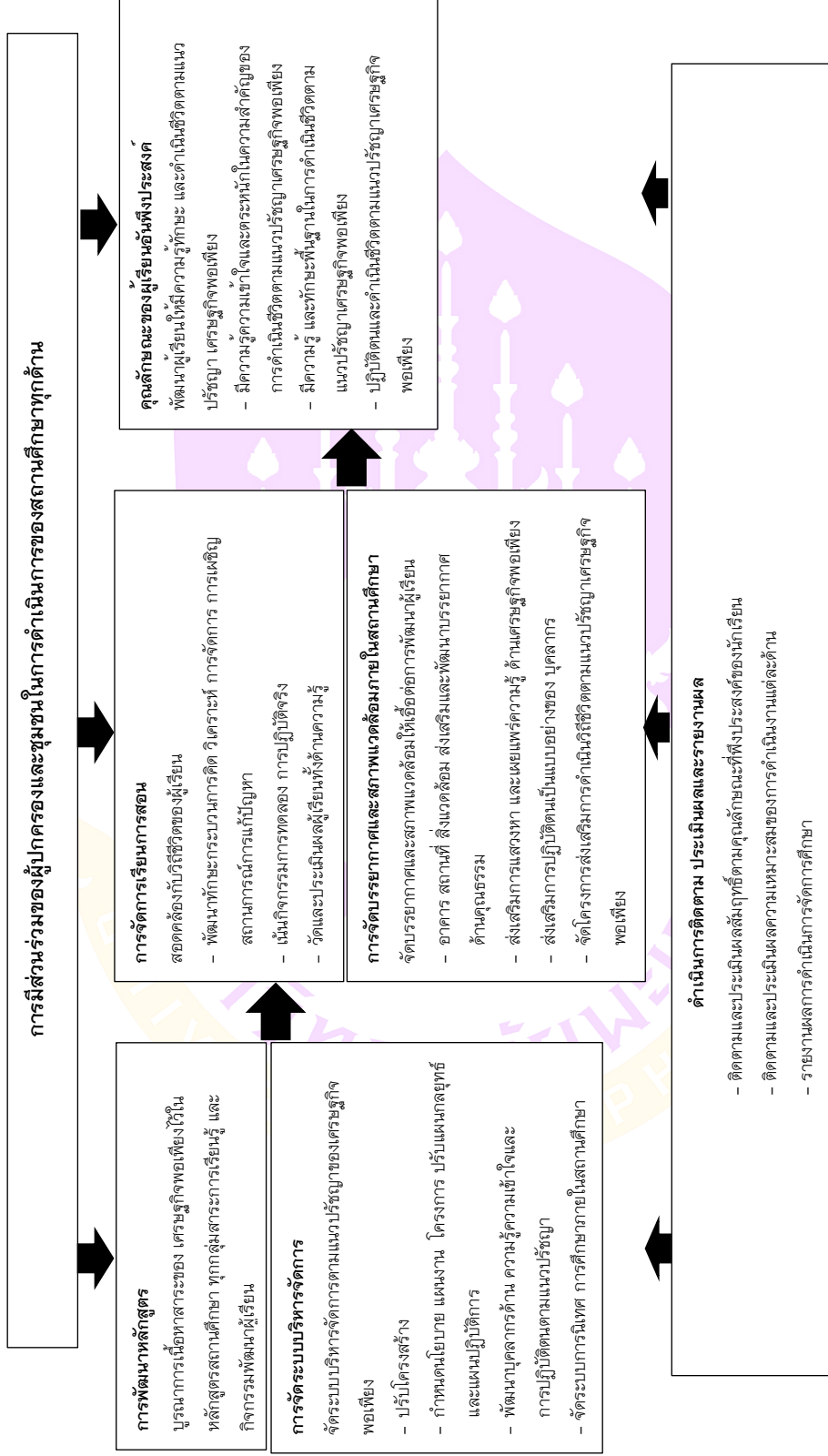
2.6.1 ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยพิจารณาจาก

- 1) ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน
- 3) การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน
- 4) ผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากทุกภาคส่วน

2.6.2 ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ
 ขั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
 การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมการจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชน
 เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน
 อันพึงประสงค์

2.6.3 จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงาน
 ภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ
 จากแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามประเด็นดังกล่าวข้างต้นเชิงระบบที่แสดง
 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังแผนภูมิ

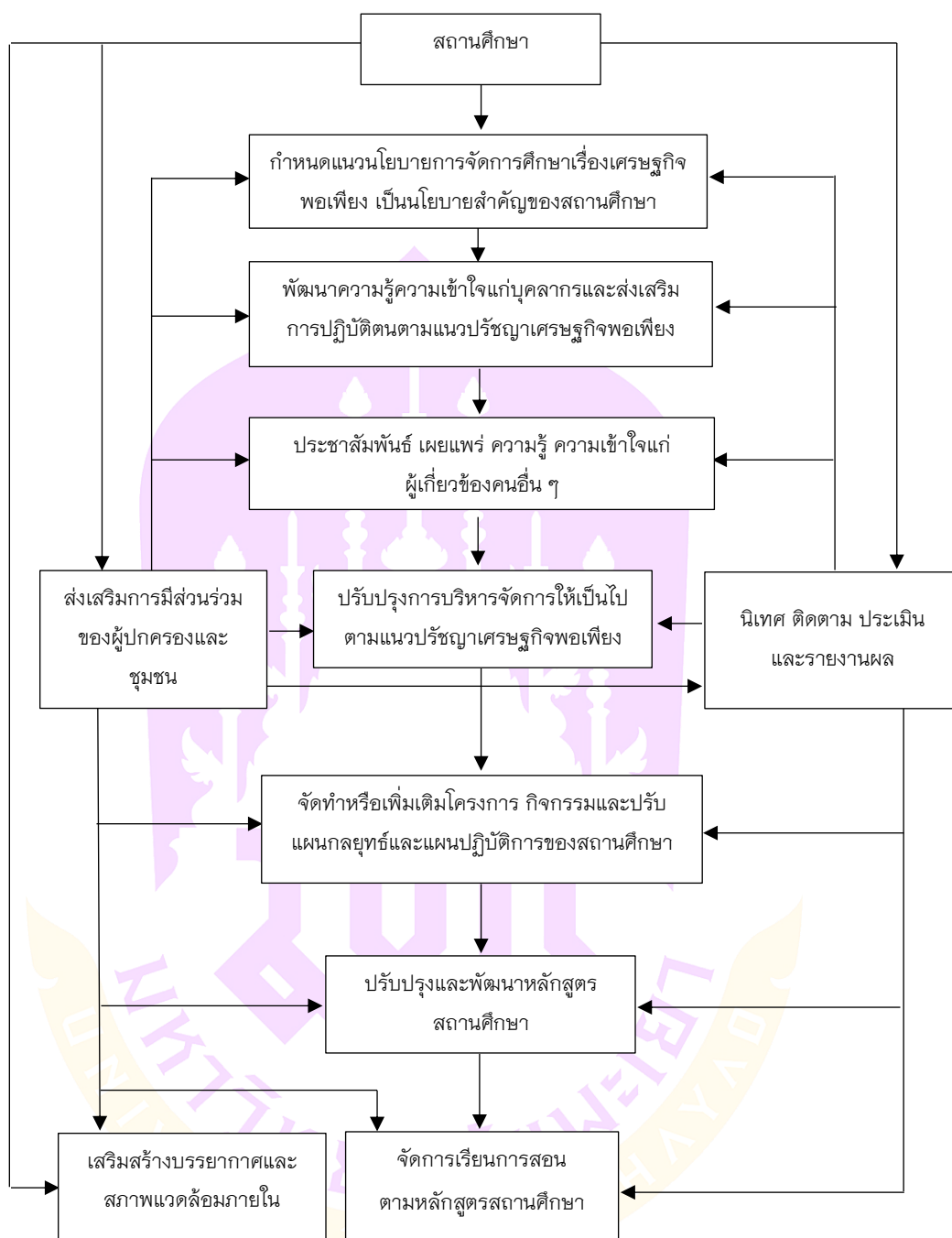

ภาพ 2 แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเชิงระบบ

ขั้นตอนในการดำเนินงาน

การดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา
ในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- 1.. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบาย
สำคัญของสถานศึกษา
2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา
และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ
ของสถานศึกษา
6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ
10. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญ
ทุกขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภูมิ

ภาพ 3 แสดงการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การบริหารงานสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปงรัชดาภิเษก 2) โรงเรียนปงพัฒนาวិทยาคม 3) โรงเรียนขุนควรวิทยาคม ได้นำหลักการบริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยตระหนักถึงคุณค่าของการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะมีผลต่อการป่มเพาะนักเรียนให้มีจิตสำนึกของการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับบริบทของสังคม จึงส่งเสริมให้แต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่อยู่ในโครงการที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้เน้นดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักการการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติมีกระบวนการดำเนินงานนโยบาย แผนงาน โครงการโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยทางกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 36-37 อ้างอิงใน จารุวรรณ ตาลสุกเรือง, 2565, หน้า 33-35) ได้มีแนวทางกระบวนการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทางโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 3 โรงเรียน ได้ยึดแนวทางกระบวนการการบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) โรงเรียนปงรัชดาภิเษก 2) โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม 3) โรงเรียนขุนควรวิทยาคม ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม มีการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาสาระหรือจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการใหม่ เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามบริบทของแต่ละแห่ง มีการดำเนินการตามแผนงานอย่างมีระบบและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ทางโรงเรียน ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ สมดุลกับภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษาอย่างเป็นพื้นฐาน ทางโรงเรียนวางแผนอย่างรอบคอบเป็นเหตุเป็นผลและไม่ประมาทในการบริหารจัดการ โดยต้องเตรียมสร้างภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมในยุคปัจจุบัน

3. มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจมีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ก้าวทันโลกทันสมัย

4. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. สถานศึกษามีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ปูปลูกฝังหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์เอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดังนี้

5.1 สถานศึกษาการกำหนดระเบียบในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติกฎกติกาของสังคม มีจิตอาสา ดำเนินถึงประโยชน์ส่วนรวม

5.2 สถานศึกษาจัดบริเวณอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เน้นความร่มรื่น ร่วมเย็นสวยงาม มีประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3 มีการส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

5.4 สถานศึกษาจัดโครงการกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.5 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

5.6 ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอนตามแนวทาง ดังนี้

6.1 ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผน ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

6.2 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.3 ร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ

6.4 ร่วมติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการควรมีลักษณะ ดังนี้

6.4.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

6.4.2 จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทั้งแผนระยะยาวและแผนระยะสั้น

6.4.3 จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

6.4.4 พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.4.5 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เกี่ยวข้อง

6.4.6 คณะทำงานติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

6.4.7 เน้นการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล

6.4.8 มีการสรุปและรายงานผลเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อไป

สรุปได้ว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมายถึง ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้าง และกระบวนการบริหารให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ดำเนินการกิจกรรมแต่ละบริบทของโรงเรียน เช่น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน (การปลูกข้าว การปลูกถั่วเขียว การปลูก ข้าวโพด การปลูกผักบุ้ง การปลูกผักรั้วกินได้ การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลาเบญจพรรณในบ่อธรรมชาติ การเลี้ยงปลาทับทิมในกระชัง การเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์การเลี้ยงไก่เนื้อ ไก่ไข่ การเพาะเห็ดนางฟ้า ฯลฯ) การดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โครงการออมทรัพย์ และ

โครงการธุรกิจคุณธรรม เป็นต้น จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติของแต่ละด้าน เพื่อใช้เป็นแนวคำถามในการศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักการของกระทรวงศึกษาธิการ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พลกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติดี และคุณธรรมของบุคคลสังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะ กับทุก ๆ ด้านสังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญ มั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรอนงค์ ดุมนิล (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารการจัดการสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์ และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา (2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จำแนกตามขนาดโรงเรียนปรากฏว่าความคิดเห็น ไม่แตกต่าง

สุนทร จงเพียร (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านการบริหารจัดการโดยรวม และรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยมีการจัดประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาพอเพียงพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีรวมทั้งความร่วมมือ

จากคนที่มีความรู้และประสบการณ์จากทุกฝ่ายเป็นอย่างมาก (2) ด้านการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวม และหลายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนมีความตระหนักในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง(3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวม และหลายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาพอเพียงมีความจำเป็นที่จะต้อง ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบประโยชน์ของการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอนของโรงเรียนว่าไม่จำเป็นเช่นไรในปัจจุบัน โดยควรเริ่มจากการอบรม ให้ความรู้ การสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่ม ความรู้ความเข้าใจให้สูงขึ้น(4) ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและหลายด้านส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาบุคลากร คือ วางแผนจัดสรรสวัสดิการให้แก่บุคลากร สํารวจความต้องการด้านสวัสดิการของบุคลากร จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้สวัสดิการแก่บุคลากร จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากร มีคุณธรรมมีความรักความสามัคคี และเกื้อกูลกัน ติดตามประเมินผลเพื่อส่งเสริมให้บุคลากร มีคุณธรรม

จุฑามาส พัฒนศิริ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีแนวทางการบริหาร คือ 2.1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ จัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ มีการกำกับดูแลติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 2.2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญ และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ จัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง จัดตั้งเป็นชุมนุมหรือชมรม และนำผลงานมาจัดประกวดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา คือ จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีการประกวดหรือนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice 2.5) ด้านผลลัพธ์/ความสำเร็จ คือ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีการบูรณาการให้มีวิชาเรียนหรือเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีในครัวเรือน การทำบัญชีรับ-จ่ายให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงการหรือจัดนิทรรศการเพื่อประเมินผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พิชญาดา สิงห์เลิศ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกประเภทการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐพร เขียมมหรุ่น (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจังหวะชีวิตด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม ด้านความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในงานด้านประชาธิปไตยในการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคลากร

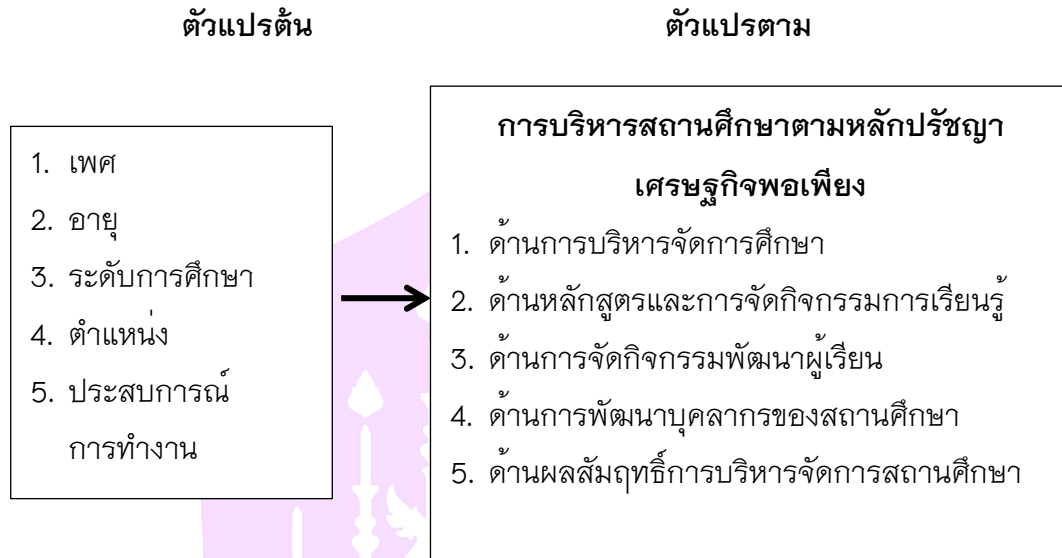
ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม3) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พินิจ เครือเหลา (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้ 2.1) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2.2) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศ ติดตาม ประเมินผลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2.3) สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มลลิกา สีดาเดช (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จัดทำหลักสูตรบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดทักษะในการใช้ชีวิตรู้จักแก้ปัญหา และ (3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ จนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

ธงชัย ตีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียนค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 2) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา คือ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ควรมีการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(4) ด้านพัฒนาบุคลากร คือ ควรมีการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับด้านการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปกรอบแนวคิด

ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการทำวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปงรัชดาภิเษก โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม และโรงเรียนขุนควรวินวิทยาคม ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 3 คน และครูผู้สอน 97 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 80 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากร

ของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุม 5 ด้าน ด้านบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วย

3.1 นายสิทธิชัย ลิทธิวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนปงรัชดาภิเษก

3.2 นายวรพล ใจคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (เหล่าอึ้งราษฎร์บำรุง)

3.3 ผศ.จักรแก้ว นามเมือง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา

4. จากนั้นนำผลพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์แล้วเลือกดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ไว้ใช้เป็นข้อคำถาม โดยค่า IOC ที่ได้เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตอำเภอปง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

5. จากนั้นนำการปรับปรุง และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ต่อไป

6. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยสรุปรวบรวมความคิด และวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ในแต่ละด้าน หลังเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบระดับความคิดเห็นของตารางและการพรรณนาความ โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินประเมินหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ 5 ระดับ คือ

4.51–5.00	คะแนน	หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก
3.51–4.50	คะแนน	หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับดี
2.51–3.50	คะแนน	หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	คะแนน	หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00–1.50	คะแนน	หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับปริญญาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้สถิติได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายในช่วงคะแนน
3. การวิเคราะห์เนื้อหาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปาง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยหาค่าความถี่ ของแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัย เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36” ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความถี่ของข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	26	37.14
หญิง	44	62.86
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	16	22.86
31-39 ปี	21	30.00
40-49 ปี	20	28.57
50 ปีขึ้นไป	13	18.57

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	57	81.43
ปริญญาโท	13	18.57
ปริญญาเอก	-	-
ตำแหน่งปัจจุบัน		
ผู้บริหารสถานศึกษา	3	4.29
ครู	67	95.71
ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 10 ปี	30	42.86
11-20 ปี	26	37.14
21 ปีขึ้นไป	24	34.29

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.86 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.43 มีตำแหน่งปัจจุบันเป็นครู คิดเป็นร้อยละ 95.71 และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.86

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม

ข้อที่	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	n = 70		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารจัดการศึกษา	4.04	0.69	มาก
2	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	0.71	มาก
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.01	0.67	มาก
4	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.97	0.71	มาก
5	ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.07	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย		4.02	0.66	มาก

จากตาราง 2 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.02$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่สูงสุด ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมา ด้านการบริหารจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$) และน้อยสุด ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านการบริหารจัดการศึกษา

ข้อที่	ด้านการบริหารจัดการศึกษา	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี	4.20	0.65	มาก
2	ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	4.06	0.80	มาก
3	ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	4.00	0.78	มาก
4	นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	3.94	0.67	มาก
5	มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	3.97	0.83	มาก
6	ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้อ	4.03	0.84	มาก
7	ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้อ	4.03	0.84	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านการบริหารจัดการศึกษา	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
8	นำผลการดำเนินการไปพัฒนาตามแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริม การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.06	0.70	มาก
9	มีการวางแผนตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.09	0.55	มาก
10	ดำเนินการตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	4.14	0.63	มาก
11	ติดตามผลการดำเนินงานตามแผน งบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.17	0.64	มาก
12	นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.91	0.73	มาก
13	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	3.96	0.82	มาก
14	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอย่างพอเพียงของผู้เรียน	4.04	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย		4.04	0.69	มาก

จากตาราง 3 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.17$) ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.14$) นำผลการดำเนินการไปพัฒนาตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$) ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และนำผลการดำเนินการไปพัฒนาตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$) ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.04$) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อที่	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	n = 70		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.07	0.83	มาก
2	มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.11	0.71	มาก
3	มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.01	0.65	มาก
4	มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.06	0.73	มาก
5	คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ	3.86	0.63	มาก
6	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ	3.97	0.46	มาก
7	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.01	0.81	มาก
8	จัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนเพื่อบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.90	0.66	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	n = 70		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
9	จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.97	0.46	มาก
10	ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่เสริมสร้าง การพัฒนาคุณลักษณะ อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน	3.91	0.81	มาก
11	จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.03	0.84	มาก
12	ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.00	0.78	มาก
13	รายงานผลการประเมิน และนำผลมา ปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.07	0.83	มาก
14	จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	4.06	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย		4.00	0.71	มาก

จากตาราง 4 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ($\bar{X}=4.0$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.11$) รองลงมา ได้แก่ มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ และรายงาน

ผลการประเมิน และนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.07$) มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และจัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ($\bar{X}=4.06$) จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.03$) มีการศึกษาวิเคราะห์/วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อที่	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.16	0.60	มาก
2	จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.06	0.73	มาก
3	มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.10	0.68	มาก
4	ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.93	0.65	มาก
5	นำผลการติดตามมาพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.93	0.65	มาก
6	มีแผนงานโครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”	3.86	0.60	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
7	จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวภาษาต หรือ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	3.96	0.62	มาก
8	ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.06	0.64	มาก
9	มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลัก คำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.97	0.46	มาก
10	ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.00	0.78	มาก
11	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรม นักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.06	0.64	มาก
12	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.04	0.66	มาก
13	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/ สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.06	0.73	มาก
14	ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.00	0.78	มาก
15	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนิน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของ ผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.99	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย		4.01	0.67	มาก

จากตาราง 5 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.16$) รองลงมา ได้แก่ มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.10$) จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.06$) มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.04$) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.97	0.62	มาก
2	มีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการหน้าที่	3.93	0.65	มาก
3	ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	3.96	0.57	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
4	จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา	4.01	0.65	มาก
5	ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.99	0.59	มาก
6	นำผลการติดตามปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.00	0.78	มาก
7	ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.96	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย		3.97	0.71	มาก

จากตาราง 6 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา ได้แก่ นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.00$) ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.99$) มีแผนงาน/โครงการ

พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อที่	ผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	n = 70		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง	4.29	0.58	มาก
2	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง	4.21	0.62	มาก
3	บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.09	0.64	มาก
4	บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.10	0.68	มาก
5	บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์	4.09	0.64	มาก
6	บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ	4.00	0.78	มาก
7	บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรมและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์	3.97	0.46	มาก
8	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น	3.94	0.61	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	ผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	n = 70		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
9	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านวัตถุประสงค์/เศรษฐกิจ	4.04	0.66	มาก
10	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคม	4.01	0.65	มาก
11	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านสิ่งแวดล้อม	4.03	0.84	มาก
12	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรม	4.03	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย		4.07	0.57	มาก

จากตาราง 7 ความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง ($\bar{X} = 4.21$) บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.10$) บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและบุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์ ($\bar{X} = 4.09$) ผู้เรียนปฏิบัติตนดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุประสงค์/เศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

1. ด้านการบริหารจัดการศึกษา

1.1 สถานศึกษาคควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่สอดคล้องและบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1.2 ควรมีการขับเคลื่อนนโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากภาครัฐสู่สถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยกำหนดนโยบายการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษา กำหนดแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนสู่โครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในระดับครูผู้สอน ผู้เรียน และต่อยอดจากสถานศึกษาสู่ชุมชน

1.3 ควรมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 ควรมีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ควรมีการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระ รวมทั้งบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการสร้างองค์ความรู้ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่น โดยผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การศึกษาดูงาน โดยมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

2.3 ควรมีการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ในด้านทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน โดยปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา

2.4 ควรมีการสร้างแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) ที่เกิดจากการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ในการบูรณาการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโอกาสต่อไป

2.6 ควรมีการวิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 ควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านโครงการ โครงงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ควรมีการจัดสร้าง/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้พอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงานท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3 ควรมีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ควรมีการวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน และมีเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย

3.5 ควรมีการนำผลการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการจัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร

4.1 มีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่

4.2 ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้สามารถสร้างแบบอย่างที่ดี หรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ควรมีการเสริมสร้างครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.1 ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับ เป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบในการบูรณาการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5.2 ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36 โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ สูงสุดด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา ด้านการบริหารจัดการศึกษา รองลงมา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และน้อยสุด ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. **ด้านการบริหารจัดการศึกษา** สถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่สอดคล้องและบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการขับเคลื่อนนโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากภาครัฐสู่สถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยกำหนดนโยบายการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษา และต่อยอดจากสถานศึกษาสู่ชุมชนมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการบูรณาการหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระ และหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการสร้างองค์ความรู้ ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่น โดยผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การศึกษาดูงาน โดยมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ มีการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ ในด้านทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียนโดยปราชญ์ ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญา มีการสร้างแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) ที่เกิดจากการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบูรณาการตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ในการบูรณาการหลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโอกาสต่อไป และมีการวิเคราะห์คุณภาพของ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านโครงการโครงงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดสร้าง/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้พอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีแผนงาน/ โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดผลและประเมินผล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน และมีเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และมีการนำผลการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อหาแนวทางในการ ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนิน ชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ให้สามารถสร้างแบบอย่างที่ดี หรือนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และมีการเสริมสร้างครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความรู้

ความเข้าใจสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับ เป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบในการบูรณาการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาริวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. **การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปาง จังหวัดพะเยา** โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่ามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติดี และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นพอกเหมาะแก่กับทุก ๆ ด้านสังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษา ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” กระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำพระราชดำรัสมากำหนดนโยบายในการปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เรียนโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน แล้วนำไปใช้ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในระยะแรกนำไปใช้ในเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขตทั่วประเทศ เขตพื้นที่การศึกษาละ 1 โรงเรียน เพื่อเป็นโรงเรียนนำร่องแล้วขยายผลสู่โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนได้ตามบริบทในแต่ละพื้นที่ปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เรียน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน แล้วนำไปใช้ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งในระยะแรกนำไปใช้ในเขตพื้นที่การศึกษา

ทั้ง 175 เขตทั่วประเทศ เขตพื้นที่การศึกษาละ 1 โรงเรียน เพื่อเป็นโรงเรียนนาร่องแล้วขยายผลสู่โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนได้ตามบริบทในแต่ละพื้นที่การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสริมสร้างพัฒนา ความรู้ความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคลากรและข้าราชการยุคใหม่ที่เปี่ยมด้วยการมีสมรรถนะหลักมีคุณสมบัติพิเศษสำหรับภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นผลมาจากการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรโดยการสร้างบุคลากรขององค์กรให้เรียนรู้ปัญหา อยู่กับปัญหา และเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหา เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นการอบแนวคิดหรือส่วนของวิถีชีวิตในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และกระบวนการทัศนในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับปรุงระบบและโครงสร้าง การพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขในการดำรงชีวิตโดยเน้นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในโลกเพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ในที่สุดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งนับว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสริมสร้างพัฒนา ความรู้ความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคลากรและข้าราชการยุคใหม่ที่เปี่ยมด้วยการมีสมรรถนะหลัก มีคุณสมบัติพิเศษสำหรับภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นผลมาจากการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กร โดยการสร้าง

บุคลากรขององค์การให้เรียนรู้ปัญหา อยู่กับปัญหาและเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหา เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือส่วนของวิถีชีวิตในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และกระบวนการตนในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับปรุงระบบและโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขในการดำรงชีวิตโดยเน้นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก เพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศสามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด จากการขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวจึงส่งผลให้โรงเรียนนำมาปฏิบัติโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนกระบวนการตนในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และ เจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนกระบวนการตนในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนา ด้วยการ

กำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และ เจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรอนงค์ ดุมนิล (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารการจัดการสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับการ บริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จำแนกตามขนาดโรงเรียนปรากฏว่าความคิดเห็น ไม่แตกต่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชงชัย ตีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมของในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินการบูรณาการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และรายงานผลการประเมิน และนำผลมาปรับปรุง/พัฒนา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และจัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ มีการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชงชัย ตีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ตีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างสม่ำเสมอ มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา สิงห์เลิศ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขต 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

5. ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีคุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และบุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนิน

ชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ ผู้เรียนปฏิบัติตน
 ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม
 และด้านวัฒนธรรม บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
 อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของ ธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้าน ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จโดยรวม และรายชื่อ
 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ เครือเหลา (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง
 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม
 ผลการวิจัย พบว่า ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาคควรพิจารณาดำเนินการโดยนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง
 การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจจะทำในการในรูปแบบของ
 คณะกรรมการ ผ่านโครงการ/กิจกรรมพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณ
2. สถานศึกษาคควรพิจารณาปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
 ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ผ่านกระบวนการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เป็นต้น
3. สถานศึกษาคควรพิจารณาการจัดทำแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน
 เพื่อให้ผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง” โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน
4. สถานศึกษาคควรพิจารณาในการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน
 แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
 และปฏิบัติภารกิจหน้าที่
5. การบริหารสถานศึกษาคควรพิจารณาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. ควบค้กษลสมรรณหะผู้บรหการสถานค้กษลในการค้บค้ลล่อนนโยบายปรัชญา
ครลชฐกค้พอเพยงของสถานค้กษล ล้งก้ดล้งก้งนเขตพ้ันที่การค้กษลมัธยมค้กษล เขต 36

บรรณานุกรม

- กฤษณพงศ์ วิมลศิลป์. (2549). **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญา กำศิริพิมาณ. (2545). **แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). **เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566, จาก http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.htm
- จารุวรรณ ตาลสุกเรือง. (2565). **รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- จิตติมา อัครติพิงค์. (2561). **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0**. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 20(1), 1478.
- จุฑามาส พัฒนศิริ. (2560). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ชญญา อภิปาละกุล. (2545). **รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและจัดการศึกษา ภายใต้อำนาจการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. ดุษฎีนิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ณัฐพร เอี่ยมहरุ่น. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ธงชัย ดีมูลพันธ์. (2565). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2**. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- นคร ตั้งคะพิภพ. (2549). **การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.**
เพชรบุรี: โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ.
- นภาพร เวชกามา, ชิดมแสน, ชีระรัตน์ ชิดมแสน และเกศจิตต์ ขามคุลา. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา บ้านดอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม: แนวพลิกพื้น เศรษฐกิจ สังคม.** กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา.** 116(74 ก). หน้า 1–23.
- พิชญาดา สิงห์เลิศ. (2560). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พินิจ เครือเหล่า. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม.** การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). **การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.** ดุษฎีนิพนธ์ ปรี.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- มัลลิกา สีดาดะ. (2563). **ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, นนทบุรี.
- วสันต์ สัตยคุณ. (2555). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ปรี.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ. (2547). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกาวัฒน์ ไกรมาก. (ม.ป.ป.). **การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
(ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

ประถมศึกษาระยะที่ 2. พระเยา: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สมุท ขำนาญ. (2545). **การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ล้มมา รณินต์. (2560). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
ข้าวฟ่าง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579**.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สามารถ กมขุนทด. (2548). **แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน
เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียน
บางขวดอนุสรณ์**. วิทยานิพนธ์ ศ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สายสมร คักดีคำดวง. (2551). **การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดีสำหรับสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (ม.ป.ป.). **บทสรุป ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้**. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2566, จาก
[http://portal.nurse.cmu.ac.th/foffice/adminoffice/kmblog/DocLib1/ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง/การ์ตูน_พอเพียง11.pdf?](http://portal.nurse.cmu.ac.th/foffice/adminoffice/kmblog/DocLib1/ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/การ์ตูน_พอเพียง11.pdf)

สุทธิชัย วีรหาศรี. (2553). **การพัฒนาแบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือกลุ่มลูกเสือ
โรงเรียนเขาย้อยวิทยา**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.

- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). **ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุนทร จงเพียร. (2556). **การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- อนุศักดิ์ คงทน. (2556). **การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ภายใต้กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของกองทัพบก**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- อรอนงค์ ดุมนิล. (2555). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ**, 9(2), 97-103.
- Epstein, J. (1988). Effective Schools or Effective Students? Dealing with Diversity. In Hawkins, R. and Macrae, B. (Eds.), **Policies for America's Public Schools** (pp. 89-126). Norwood: Ablex.
- Jesse, B. (1999). **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper & Row.
- Koontz, H. and O'Donnell, C. (2001). **Essentials of Management** (3rd ed.). New Delhi: TATA.
- Wohlstetter, P. and Mohrman, S. A. (1993). **A School-Based Management : Strategies for Success**. Retrieved August 15, 2023, from <http://www/ed/gov/pups/CPRE/fb2bm.html>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายสิทธิชัย สิทธิวงศ์   ผู้อำนวยการโรงเรียนปงรัชดาภิเษก
2. นายวรพล ใจคำ   ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (หลายอิงราษฎร์บำรุง)
3. ผศ.จักรแก้ว นามเมือง   อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ภาคผนวก ข ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการ
ตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

- + 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
ด้านการบริหารจัดการศึกษา						
1	มีนโยบายนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
4	นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
5	มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
6	ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริม การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
7	ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรม การเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
8	นำผลการดำเนินการไปพัฒนาตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรม การเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
9	มีการวางแผนตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
10	ดำเนินการตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
11	ติดตามผลการดำเนินงานตามแผน งบประมาณของสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
12	นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
13	บริหารอาคารสถานที่และจัดการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
14	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียง ของผู้เรียน	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1	มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำ หน่วย การเรียนรู้ หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัยเพื่อพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
4	มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
5	คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
6	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
7	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
8	จัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
9	จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
10	ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้าง การพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
11	จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
12	ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
13	รายงานผลการประเมิน และนำผลมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
14	จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
1	มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
4	ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
5	นำผลการติดตามมาพัฒนาการจัด กิจกรรมแนะแนว และระบบช่วยเหลือ ผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
6	มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรม นักเรียนเพื่อให้ผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
7	จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
8	ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
9	มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
10	ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
11	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
12	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
13	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือ พัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/ สังคม/สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
14	ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
15	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ของผู้เรียน ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
1	มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	มีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างสม่ำเสมอ	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
4	จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
5	ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
6	นำผลการติดตามปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
7	ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
ผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1	คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
4	บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
5	บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
6	บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
7	บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรมและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
8	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
9	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
10	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
11	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
		+ 1	0	- 1		
12	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรม	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1	ด้านการบริหารจัดการศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
2	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
4	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง
5	ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+ 1	+ 1	+ 1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
มัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 36

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหาร ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

3. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง

4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด เพราะผู้วิจัยสรุปผลออกมาในภาพรวม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

นายสรวิชัย ดอนมูล

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ

 ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

5. ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

 ต่ำกว่า 10 ปี 11 – 20 ปี 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่แสดงการบริหารสถานศึกษาตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนของท่าน โดยให้เลือกค่าน้ำหนักคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการศึกษา						
0	มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการใน แผนปฏิบัติงานประจำปี	☒				

จากตัวอย่างแสดงว่า

ข้อ 0 ท่านทำเครื่องหมาย ในช่องระดับ 5 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีนโยบาย
น้อมนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการใน
แผนปฏิบัติงานประจำปี อยู่ในระดับมากที่สุด

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการศึกษา						
1	มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี					
2	ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา					
3	ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา					
4	นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
5	มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
6	ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
7	ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
8	นำผลการดำเนินการไปพัฒนาตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	มีการวางแผนตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
10	ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
11	ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ ของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
12	นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
13	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
14	ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน					
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1	มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้					
2	มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำหน่วย การเรียนรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
3	มีการศึกษาวิเคราะห์วิจัย เพื่อพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้					
5	คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ					
6	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ					
7	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
8	จัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9	จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
10	ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้าง การพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน					
11	จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
12	ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
13	รายงานผลการประเมิน และนำผลมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14	จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้					
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
1	มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิต ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2	จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน ชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
3	มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้อง กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4	ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
5	นำผลการติดตามมาพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะ แนว และระบบช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
6	มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”					
7	จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้ บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
8	ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9	มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/ หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรม นักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
11	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
12	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
13	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
14	ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
15	นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
1	มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2	มีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่					
3	ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและ การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา					
5	ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม พัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและ ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
6	นำผลการติดตามปรับปรุง/พัฒนาการ ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจ หน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
7	ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและ ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
ผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1	คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง					
2	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง					
3	บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4	บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
5	บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็น แบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและ สาธารณประโยชน์					

เรื่อง	การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6	บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ					
7	บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรมและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์					
8	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น					
9	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ					
10	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม					
11	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม					
12	ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม					
การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1	ด้านการบริหารจัดการศึกษา					
2	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
4	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา					
5	ด้านผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดเขียนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่ต้องการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาตาม
แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนของท่านอย่างไร

**1. การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารจัดการ
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง**

1. การบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

---

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

---

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

---

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

---

5. ด้านผลลัพธ์การบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สร้อยรัชต์ ดอนมมูล
วัน เดือน ปี เกิด	5 กุมภาพันธ์ 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2560 กศ.บ.(การศึกษา) และ วท.บ.(คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	8/1 หมู่ 17 ตำบลแม่ณาเรื่อ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
ผลงานตีพิมพ์	สร้อยรัชต์ ดอนมมูล. (2567). การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอปง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วารสารเสถียร วิทยปริทัศน์, 4(1), 428-441.

